

פָּרַעַה: יב וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה אָרִים יָדְךָ עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיְתִי גֹבֵא וַיִּסַּק עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיְכֹוֹל ית כָּל עֶסְבָּא דְּאֶרְעָא ית כָּל דִּי אֲשָׂאָר בְּרִדָּא: יג וְאָרִים מֹשֶׁה ית חֲטָרִיָּה עַל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיִּי דְּבַר רוּחַ קְדוּמָא בְּאֶרְעָא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלִיא צִפְרָא הָוָה וְרוּחַ קְדוּמָא נָטַל ית גֹּבֵא: יד וַסְלִיק גֹּבֵא עַל כָּל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם וַיִּשְׂרָא בְּכָל תַּחֲוּם מִצְרַיִם תַּקְוִיף לְחִדָּא קְדוּמוּהִי לֹא הָוָה כֵּן גֹּבֵא דְּכֹוּתִיָּה וּבִתְרוּהִי לֹא יְהִי כֵּן:

פָּנֵי פֶרַעַה: ס שְׁנֵי יב וַיֹּאמֶר יְדוּה אֶל-מֹשֶׁה נִטְה יָדְךָ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאַרְבֶּה וַיַּעַל עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּאכַל אֶת-כָּל-עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֵת כָּל-אֲשֶׁר הִשְׂאִיר הַבֶּרֶד: יג וַיִּט מֹשֶׁה אֶת-מִטְּהוֹ עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיְדוּה גֵהַג רוּחַ-קְדִים בְּאֶרֶץ כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה הַבֶּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקְּדִים נֹשָׂא אֶת-הָאַרְבֶּה: יד וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּנַּח בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם כְּבֹד מְאֹד לְפָנָיו לֹא-הָיָה כֵּן אַרְבֶּה כְּמָהוּ וְאַחֲרָיו לֹא

seek. And he drove them out from Pharaoh's presence. (12) The Lord said to Moshe; Stretch out your hand over the land of Egypt for the locusts. They will ascend over the land of Egypt, and devour all the vegetation of the land that was left over from the hail. (13) So Moshe stretched out his staff over the land of Egypt. The Lord drove an east wind over the land all that day and all that night. Morning came, and the east wind carried the locusts. (14) The locusts ascended over the entire land of Egypt, and came to rest in the entire borders of Egypt. It was so severe, that never before had there been a locust-swarm like

RASHI

And he drove them out — [ויגרש] *does not mean that Pharaoh himself expelled them, for if that were the case the verse should have said, "He drove them out of his presence," rather than "from Pharaoh's presence." Hence, the implication is that someone else drove them out, but] the verse expresses itself briefly, and does not explain who drove them*

out. (12) בארבה ב — [The בארבה of ב signifies,] *for the purpose of the plague of locusts. (13) ורוח הקדים* — *An east wind carried the locusts, since the wind from the east blows from the opposite direction, that is toward Egypt which is southwest [of Israel], as explained elsewhere (Numbers 34:3). (14) Nor will there ever be one like it again* — *Regarding the locust-swarm in the time of Yoel, the verse states, "There had never been a swarm like it," (Joel 2:2) which teaches us that it was more severe than the swarm in Moshe's time. [Does this not contradict our verse?] However, the swarm in Yoel's time was comprised of many different*

רש"י

אתם. הרי זה לשון קצר ולא פירש מי המגרש: (יב) בארבה. בשביל מכת הארבה. (יג) ורוח הקדים. רוח מזרחית נושא את הארבה. לפי שבא כנגדו שמצרים בדרומית מערבית היתה כמו שפפורש במקום אחר: (יד) ואחריו לא יהיה כן. ואותו שהיה בימי יואל שנאמר כמוהו לא נהיה מן העולם למדנו שהיה כבוד משל משה על ידי מינין

טו וְחָפָא ית עֵין שְׁמֵשָׁא דְכָל
 אֲרֻעָא וְחִשׁוּכְתָא אֲרֻעָא וְאָכַל
 ית כָּל עֲסָבָא דְאֲרֻעָא וְיִת כָּל
 פִּירֵי אֵילָנָא דִּי אֲשָׁר בְּרֻדָּא
 וְלֹא אֲשַׁתָּאֵר כָּל יִרְקָא
 בְּאֵילָנָא וּבְעֲסָבָא דְחֻקְלָא בְּכָל
 אֲרֻעָא דְמִצְרַיִם:

יְהִי־כֵן: טו וַיִּכֶס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ
 וַתִּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ
 וְאֵת כָּל־פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר הִותִיר הַבֶּרֶד
 וְלֹא־נֹתַר כָּל־יֶרֶק בְּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
 בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם:

it, nor will there ever be one like it again. (15) They covered the entire surface of the land, so that the land became dark. They devoured all the vegetation in the land, and all the fruits of the trees which the hail had left over. No greenery was left on the trees, or in the vegetation of the fields throughout the entire land of Egypt.

RASHI

species of locust, arbeh, yelek, chasil, gazam
 (Joel 2:25), but the one in Moshe's time
 comprised only one species, ארבה, and its
 equal never was, and never will be. (15) כל

ירק — means green leaf, [which is called ירק because leaves are green] vendure in Old French.

רש"י

הַרְבֵּה שְׁהִיּוּ יַחַד אַרְבֵּה יֶלֶק חֲסִיל גָּזָם אֶבֶל שֶׁ
 מֹשֶׁה לֹא הָיָה אֲלֵא שֶׁל מִין אֶחָד וְכַמוֹהוּ לֹא הָיָה
 וְלֹא יִהְיֶה: (טו) כָּל יֶרֶק. עֵלְהָ יֶרֶק. וַיִּרְדּוּ־א בַלְע"ו:

PROPHETS Jeremiah 46

כג שִׁיְצוּ רַבְרָבָהָא אֲמַר יי אַרִי
 לִית לְהוֹן סוּף אַרִי סְגִי־אִין
 מִזְחָלָא וְלִית לְהוֹן מְנָן:
 כד בְּהִיתִת מְלָכוֹת מִצְרַיִם
 אֶת־מִסְרֵת בִּיד עֲמָא דְאַתָּא
 עֵלְהָ מִצְפּוֹנָא: כה אֲמַר יי צְבָאוֹת אֱלֹהֵא דִישְׂרָאֵל הָא אֲנָא מִסְעֵר עַל אֲתַרְגוּשֵׁת אֶלְכַסְנִדְרִיא וְעַל פְּרַעָה

כג כָּרְתוּ יַעֲרָה נְאֻם־יְדֹוֹהּ כִּי לֹא יִחָקֵר כִּי רַבּוֹ
 מְאֹרְבָהּ וְאִין לָהֶם מִסְפָּר: כד הַבִּישָׁה בֵּת־מִצְרַיִם
 נִתְנָה בְּיַד עַם־צָפוֹן: כה אֲמַר יְדֹוֹהּ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי

(23) They shall cut down her forest, says the Lord, for they cannot be counted; because they are more numerous than locusts, and are without number. (24) The daughter of Egypt shall be shamed; she shall be delivered into the hand of the people of the north. (25) The Lord of Hosts, the God of Israel, said: Behold, I

RASHI

(23) They shall cut down her forest —
 They have the power to cut down all forests.
 For they cannot be counted — The

number of their army. (25) אַמוֹן מְנָא — The prince of the city

רש"י

(כג) כָּרְתוּ יַעֲרָה. כַּח יֵשׁ בְּהוֹן לְכַרוֹת כָּל יַעֲרָה: כִּי
 לֹא יִחָקֵר. מִסְפָּר צְבָאָם: (כד) אֲמוֹן מְנָא. הַשֵּׁר

ועל מצרים ועל טעותהא ועל
 מלכהא ועל פרעה ועל
 דמתרחצין עלוהי: כו ואמסרינון
 ביד דבצען למקטלהון וביד
 נבוכדראצר מלכא דבבל וביד
 עבדוהי ובתר כן תשרי פיומי
 קדם אמר יי: כו ואת לא
 תדחל עבדי יעקב ולא תתבר
 ישראל ארי הא אנא פריק
 ליד מרחיק וית בנך מארע
 גלותהון ויתובון דבית

ישראל הנני פוקד אל-אמון מנא ועל-פרעה
 ועל-מצרים ועל-אלהיה ועל-מלכיה ועל-פרעה
 ועל הבטחים בו: כו ונתתים ביד מבקשי נפשם
 וביד נבוכדראצר מלך-בבל וביד-עבדיו ואחרי-כן
 תשכן כימי-קדם נאם-יְהוָה: כו ואתה אל-תירא
 עבדי יעקב ואל-תחת ישראל כי הנני מושעה
 מרחוק ואת-זרעה מארץ שבים ושב יעקב ושקט
 ושאנן ואין מחריד:

יעקב וישקטון וישרון לרוחצן ולית דמניד:

will punish Amon of No, and Pharaoh, and Egypt, with their gods, and their kings; even Pharaoh, and all those who trust in him; (26) And I will deliver them into the hand of those who seek their lives, and into the hand of Nevuchadrezzar king of Babylon, and into the hand of his servants; and afterwards it shall be inhabited, as in the days of old, says the Lord. (27) But do not fear, O My servant Yaakov, and be not dismayed, O Israel; for, behold, I will save you from far away, and your seed from the land of their captivity; and Yaakov shall return, and be at rest and at ease, and no one shall make him fear.

RASHI

No. (26) **And afterwards** — *After the forty years which was stated above (Ezekiel 29).*
 (27) **But do not fear, O My servant Yaakov** — *The righteous who were in Egypt,*

מער נא: (כו) ואחרי כן. מקץ ארבעים שנה הכתובים לעיל: (כו) ואתה אל תירא עבדי יעקב. צדיקים שבתוך מצרים שגלו לשם על כרחם:

exiled there against their will.

Writings Mishlei 14

כתובים משלי פרק יד

ג בפומיה דשטיא וקתא
 דצערא ושפותהון דחכימי
 ננטרן אנון: ד אתר דלית

ג בפיי-אוויל חטר גאוה ושפתי חכמים תשמורם:
 ד באין אלפים אבוס בר ורב-תבואות בכח שור:

(3) In the mouth of the foolish is a rod of pride; but the lips of the wise guard them. (4) Where there are no oxen, the trough is empty; but much increase

RASHI

רש"י

(3) חטר — *A rod.* תשמורם — *Guards the wise.* (4) באין אלפים — *Means without oxen.*
 ריקם כלומר במקום שאין תלמיד חכמים אין

(ג) חטר. מקל: תשמורם. תשמור את החכמים:
 (ד) באין אלפים. באין שוורים: אבוס בר. האבוס

scholars there are no halachik decisions.

ה עד אמונים לא יכזב ויפיה כזבים עד שקר:
 ו בקש־לץ חכמה ואין ודעת לנבון נקל: ז לך
 מנגד לאיש כסיל ובל־ידעת שפתי־דעת:
 ולית וידיעתא למן דמתבין זיליא: ז אול בארחא אחריתא מן קדם סכלא דלית בשפותיה ידיעתא:

comes with the strength of the ox. (5) A faithful witness will not lie; but he who lies is a false witness. (6) A scorner seeks wisdom, and does not find it; but knowledge is easy to he who understands. (7) Go away from the presence of a foolish man, for you will not perceive lips of knowledge.

RASHI

רש"י

(5) **ויפיה כזבים** — *Means one who speaks lies.* (6) **A scorner seeks wisdom** — *When he needs wisdom he cannot find it in his heart.* (7) **Go away from the presence of a foolish man** — *If you will associate with*

הוראה: (ה) ויפיה כזבים. ומדבר כזבים: (ו) בקש לץ חכמה. בשהוא צריך לה ואינה מוצאה בלבו: (ז) לך מנגד לאיש כסיל. אם תתחבר אצלו סופך שלא תדע חכמה:

him, ultimately you will not know wisdom.

Mishnah Yevamot, chapter 15

משנה יבמות פרק טו

(1) If a woman and her husband went overseas [at a time when there was] peace between him and her and [when there was also] peace in the world, and she came back and said, My husband is dead, she may marry again; and if she said, My husband is dead [and has left no

א האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, שלום בינו לבינה ושלום בעולם, ובאתה ואמרה, מת בעלי, תנשא. מת בעלי, תתיבם. שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם, קטטה בינו לבינה ושלום בעולם, ובאתה ואמרה, מת בעלי, אינה נאמנת. רבי יהודה אומר,

issue], she may contract the levirate marriage. [The Rabbis permitted her to marry on the basis of her testimony, or the testimony of only one witness (see Yevamot 10:1, Chok vol. 2, pg. 344), so that she not become an *agunah*; the basis for this leniency being, that the Rabbis relied on the woman to make sufficient inquiries]. [If, however, there was] peace between him and her, but war in the world, [or if there was] discord between him and her, and peace in the world, and she came back and said, My husband is dead, she is not believed. [In a time of war it is possible that her husband was stranded in some far-off place and when he failed to return, she assumed that he was murdered by robbers. In the latter case, it is possible that she wishes to prohibit herself upon her husband by remarrying unlawfully]. Rabbi Yehudah says; She is

רבנו עובדיה מברטנורא

א האשה. שלום בינו לבינה. שאם היתה קטטה בינו לבינה דלמא מחמת שנאה מכוחה לאסור עצמה עליו: **ושלום בעולם.** שאם היה שעת חירום דלמא כשראתה ששהה הרבה זמן ולא חזר אמרה ודאי לסטים הרגוהו. אי נמי, ראתה אותו מוכה במלחמה וסברה ודאי ימות. אבל כששלום בעולם אי לא חזיתיה דמית ודאי חיישא לקלולא שמא יבא

never believed unless she comes weeping and her garments are rent [in mourning]. They [the Sages], however, said to him [If she is smart and dresses the part, she may marry but if she is not smart enough to dress the part, she does not marry! Rather,] she may marry in either case [whether or not she shows signs of mourning]. (2) The School of Hillel say; We have heard of such a tradition [that a wife is believed regarding the death of her husband] only in respect to a woman who came from the harvest [claiming her husband had been bitten by a snake] and [whose husband died] in the same country [thereby being easily verifiable], as the circumstances of a case that once actually happened [where

a woman claimed that her husband had been killed by a snake. Whereupon, *bet din* verified her story and permitted her to remarry]. Said The School of Shammai to them; [The law is] the same whether the woman came from the harvest or from olive picking, or from the vintage, or from one country to another, for the Sages spoke of the harvest only [because the incident to which they referred] occurred then. The School of Hillel changed their view and ruled in accordance with the opinion of The School of Shammai. (3) The School of Shammai say; She is permitted to marry again and she receives her *ketubah*. The School of Hillel, however, say; she is permitted to marry again, but she does not receive her *ketubah*. Said The School of Shammai to them; You [believe her and] have permitted [that which might be] a grave offense of illicit relations [if she is not telling the truth, you are permitting relations with a married woman], shall we not permit [the taking of her husband's] money which is of less importance! The School of Hillel answered them; We find that the brothers may not enter into their inheritance based on her testimony [hence, we see that she is not believed regarding monetary matters]. Said The School of Shammai to them; Do we not learn this [that she is entitled to her *ketubah*] from her *ketubah* scroll, where [her husband] prescribes for her, "If you are married to another man, you will receive what is prescribed for you!" [And since she is permitted to remarry, she is entitled to the *ketubah*, as well.] The School of Hillel changed

לעולם אינה נאמנת, אלא אם כן באתה בוכה ובגדיה קרועין. אמרו לו, אחת זו ואחת זו, תנשא: ב בית הלל אמרים, לא שמענו אלא בבאה מן הקציר, ובאותה מדינה, וכמעשה שהיה. אמרו להן בית שמאי, אחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה מן הימים, ואחת הבאה מן הקציר, ואחת הבאה ממדינה למדינה. לא דברו חכמים בקציר אלא בהוה. חזרו בית הלל להורות כבית שמאי: ג בית שמאי אמרים, תנשא ותטול כתבתה. בית הלל אמרים, תנשא ולא תטול כתבתה. אמרו להן בית שמאי, התרתם ערוה חמורה, לא תתירו את הממון הקל. אמרו להן בית הלל, מצינו שאין האחים נכנסים לנחלה על פיה. אמרו להם בית שמאי, והלא מספר כתבתה נלמוד, שהוא כותב לה, שאם תנשאי לאחר, תטלי מה שכתוב ליכי. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית

רבנו עובדיה מברטנורא

לאחר שתנשא, ותהא מקולקלת: רבי יהודה אומר כו'. ולית הלכתא כוותיה: אמרו לו. לרבי יהודה פקח תנשא שוטה לא תנשא, אלא אחת זו ואחת זו תנשא: ב בבאה מן הקציר. כמעשה שהיה שהלכו בני אדם לקצור חטין ונשכו נחש לאחד מהם ומת, ובאה והודיעה בבית דין ושלחו ומצאו כדבריה. ולא התירו חכמים אלא דוגמתו שיהא הדבר קרוב, אבל ממדינת הים אינה נאמנת: אלא בהוה. מעשה שהיה כך היה, והוא הדין לשאר מקומות: ג שאין האחים נכנסים. לנחלת בעלה, דרחמנא אמר (דברים י"ז) על פי שנים עדים. וגבי נשואין דידה הוא דאקילו רבנן משום עגונה: מספר כתובתה. מנוסח הכתוב בשטר כתובה, כשתנשאי לאחר, והרי היא נישאת, ואם כן תטול כתובתה:

their view and ruled in accordance with the opinion of The School of Shammai. (4) All [even those who are unfit to be witnesses] are regarded as being trustworthy of giving testimony for her, [regarding the death of her husband,] with the exception of [five women who may be hostile to her, they are:] her mother-in-law [“she” took away her son], the daughter of her mother-in-law [her brother and his “wife” inherit her parents], her [rival]

fellow wife, her sister-in-law [the wife of her husband's brother who would become a fellow wife if she required levirate marriage] and her husband's daughter [“she” took away her mother's place]. What is the difference between a letter of divorce [where the aforementioned five women are qualified to bring a letter of divorce (Mishnah, Gittin 2:7)] and [testimony of] death [where these five are not believed]? In that the written document [i.e., the letter of divorce] provides [additional] proof [of divorce]. If one witness stated; [Her husband is] dead, and his wife married [or was permitted to marry], and another came, stating; Her husband is not dead, she does not go out [from her status, i.e., she need not divorce if she got married, nor must she wait for additional clarification to marry, if she didn't]. If one witness said; He is dead and two witnesses [even such who are unfit to be witnesses, such as slaves] said; He is not dead, even if she married [through the testimony of one], she must be divorced [we follow the majority testimony. However, if the first was a fit witness (a nonrelated male), his testimony is equal to that of two non-fit witnesses and she need not divorce]. If two witnesses said; He is dead, and one witness said, He is not dead, she may, even if she had not yet done so, remarry [i.e., we follow the majority regardless of whether this is a leniency, or a stringency]. (5) If one [wife] said; [My husband is] dead and the other [rival and fellow wife] said; He is not dead, the one who said he is dead, may marry and she also receives her *ketubah* [the fact that her fellow wife contradicts her is of no consequence, since the testimony of a fellow wife is not believed, as stated in the previous Mishnah], while the one who said; He is not dead, may neither marry again nor does she receive her *ketubah*. If one wife stated; He is dead and the

שְׁמָאִי: ד' הַכֹּל נֶאֱמָרִים לְהַעֲדִידָהּ, חוּץ מִחֻמּוֹתֶיהָ, וּבֵת חֻמּוֹתֶיהָ, וְצָרְתָּהּ, וְיִבְמַתָּהּ, וּבֵת בַּעֲלָהּ. מִה בֵּין גֵּט לְמִיתָהּ, שֶׁהַכֹּתֵב מוֹכִיחַ. עַד אוֹמֵר, מַת, וְנִשְׂאָתָה, וּבָא אַחֵר וְאָמַר, לֹא מַת, הֲרִי זֶה לֹא תֵצֵא. עַד אוֹמֵר מַת וְשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא מַת, אָף עַל פִּי שְׁנֵשׂאָתָה, תֵצֵא. שְׁנַיִם אוֹמְרִים מַת וְעַד אוֹמֵר לֹא מַת, אָף עַל פִּי שְׁלֹא נִשְׂאָתָה, תִּנְשֵׂא: ה' אַחַת אוֹמֶרֶת מַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת לֹא מַת, זֶה שְׁאוֹמֶרֶת מַת תִּנְשֵׂא וְתִטַּל כְּתֻבָתָהּ. וְזֶה שְׁאוֹמֶרֶת לֹא מַת לֹא תִנְשֵׂא וְלֹא תִטַּל כְּתֻבָתָהּ. אַחַת

רבנו עובדיה מברטנורא

ד' חוץ מחמותה. טעמא דכולהו, מפני ששונאות אותה ומתכוונות לקלקלה. חמותה שונאתה, שאומרת בלבה זאת תאכל כל עמלי. בת חמותה אומרת זאת תירש כל עמל אבי ואמי. יבמתה יראה שמא סופה להיות צרתה. בת בעלה אומרת זאת באה במקום אמי ותאכל כל עמלה: מה בין גט למיתה. דאמרינן אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה, נאמנות להביא גיטה: שהכתב מוכיח. דסמכינן עיקרא על הגט. ואע"ג דעלייהו נמי סמכינן שצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם: עד אחד אומר מת ונישאת. לאו דוקא נישאת, אלא התירוה להנשא אע"פ שלא נישאת, ואחר כך בא עד אחד ואומר לא מת. לא תצא מהתירה הראשון: עד אחד אומר מת ושנים אומרים לא מת. כגון שהם פסולי עדות. ואשמועינן הואיל והאמינה תורה עד אחד אין כאן תורת עדות, וכי היכי דחד חשיב, פסולי עדות נמי חשיבי, הלכך הלך אחר רוב דעות, בין כשרים בין פסולים: שנים אומרים מת ואחד אומר לא מת וכו'. הא קמ"ל, דאולינן אחר רוב דעות בפסולי עדות, בין לקולא בין לחומרא: ה' אחת אומרת מת. שתי צרות הבאות ממדינת

other stated, He was killed, Rabbi Meir says; [Even in this case, though both agree that he is dead,] since they contradict one another, they may not marry again [and certainly, not in the previous case, where one says he is dead and the other says he is alive]. Rabbi Yehudah and Rabbi Shimon say; Since both agree that he is not alive, both may marry again. If one witness said; He is dead, and another witness said; He is not dead, or if one woman said; He is dead, and another woman said; He is not dead, she may not marry again. (6) If a woman and her husband went overseas, and she returned and said, My husband is dead, she may remarry and she also receives her *ketubah*; her fellow wife, however, is forbidden [since a woman is not believed regarding her fellow wife]. If [her fellow wife] was the daughter of an Israelite

[who was married] to a priest, she is permitted to [continue to] eat *terumah*; these are the words of Rabbi Tarfon. Rabbi Akiva, however, says; This is not a way that would lead her out of transgression, unless [it is enacted that] she is forbidden both to marry and to eat *terumah* [if you allowed the first to remarry, by definition, the husband is dead; the *halachah* follows Rabbi Tarfon]. (7) If she says; My husband died first and my father-in-law died after him, she may remarry and she also receives her *ketubah*, but her mother-in-law is forbidden [to remarry based on this testimony, since a daughter-in-law is not believed regarding her mother-in-law, although she testified that her husband died first and accordingly, she no longer was her daughter-in-law]. If [her mother-in-law] was the daughter of an Israelite [married] to a priest, she is permitted to eat *terumah*; these are the words of Rabbi Tarfon. Rabbi Akiva, however, says; this is not a way that would lead her out of transgression, unless [it is enacted that] she is forbidden both to marry and to eat *terumah* [the *halachah* follows Rabbi Tarfon]. If a man betrothed one of five women [by having relations and thus transgressed the Rabbinical prohibition against betrothal through relations], and he does not know which of them he has betrothed, and each says; He betrothed me [and he has no desire to marry all of them], he gives a letter of divorce to each one of them, and leaves the [amount of the] *ketubah* among them, and withdraws; these are the words of Rabbi Tarfon. Rabbi Akiva, however, says; This

רבנו עובדיה מברטנורא

הים, אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מת: ר"מ אומר הואיל ומכחישות כו'. ולית הלכתא כוותיה: ו היתה בת ישראל לכהן. אם היתה צרתה בת ישראל לכהן, תאכל בתרומה בחזקת שבעלה קיים, ואינה חוששת לעדות צרתה, שהואיל ואינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה. וכן הלכה: ו אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי. חמותה אסורה, שאין כלה מעידה על חמותה. ואע"ג דאמרה ברישא מת בעלי דתו אינה כלתה והויא נכרית, אפילו

אומרת מת ואחת אומרת נהרג, רבי מאיר אומר, הואיל ומכחישות זו את זו, הרי אלו לא ינשאו. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים, ינשאו. עד אומר מת ועד אומר לא מת, אשה אומרת מת ואשה אומרת לא מת, הרי זו לא תנשא: ו האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה מת בעלי, תנשא ותטל כתבתה, וצרתה אסורה. היתה בת ישראל לכהן, תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתה מידי עברה, עד שתהא אסורה לנשא, ואסורה מלאכול בתרומה: ו אמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי, תנשא ותטל כתבתה, וחמותה אסורה. היתה בת ישראל לכהן, תאכל בתרומה, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתה מידי עברה, עד שתהא אסורה לנשא, ואסורה לאכול בתרומה. קדש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזו קדש, כל אחת אומרת אותי קדש, גותן גט לכל אחת ואחת, ומניח כתבה ביניהן ומסתלק, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא

is not the way which takes one out of the transgression, rather, he gives each of them both a letter of divorce and a *ketubah* [in a case where there was no transgression, Rabbi Akiva agrees with Rabbi Tarfon]. If a man robbed one of five persons and does not know which of them he has robbed, and each one says; He robbed me, he leaves [the amount of] the robbery among them and withdraws; these are the words of Rabbi Tarfon. Rabbi Akiva, however, says; This is not the way which takes one out of the transgression, rather, he pays [the full amount of the robbery] to each one [in the last two cases; the *halachah* follows Rabbi Akiva]. (8) A woman who went with her husband and son overseas, and who came back and said; My husband died and [only] afterwards my son died. [Therefore, at the time of my husband's death, he was not childless and thus there is no need for levirate marriage; since she is not changing her status from that which she was before she left, namely, one who is exempt from levirate marriage due the fact that he was not childless, therefore, she], is believed. [But, if she says;] My son died [first] and afterwards, my husband died [and I am thus subject to levirate marriage, since this would alter her previous status of not being subject to levirate marriage], she is not believed, but we do take note of her assertion and she [because of her own testimony,] must, therefore, perform *chalitzah* and may not contract levirate marriage. (9) [If a woman who had no children when she left, says;] A son was born to me [while I was away] overseas and she also says; My son [however,] died and afterwards, my husband died [childless and I am thus subject to levirate marriage. Since her original status was that of being childless and subject to levirate marriage, a status, which she does not now change through her testimony], she is believed. [If, however, she says;] My husband died [first] and afterwards, my son died [and I am, therefore, not subject to levirate marriage, thereby contradicting her previous status as being subject to levirate marriage,] she is not believed [to remarry, although the Rabbis did believe her regarding the death of her husband, they do not believe her where her testimony frees her from levirate bonds, since there

רבנו עובדיה מברטנורא

הכי לא מהימנה: היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה. ובהא נמי הלכה כר' טרפון. אבל בקידוש אחת מחמש נשים ואינו יודע איזה מהן קידש, וכן גול אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גול, בתרומיהו הלכה כר"ע: ה' מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת. הואיל והיה לה בן ולא היתה בחזקת זקוקה ליבם כשיצאה, השתא נמי כי אמרה מת בעלי ואח"כ מת בני שאין בה זיקת יבם, מהימנא. ואם באה להנשא לשוק, חוששים לדבריה, דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא לעלמא, וחולצת ולא מתיבמת: ט' ניתן לי במדינת הים. ומת בני ואחר כך מת בעלי, דלא מפקא נפשה מחזקה קמייתא, שאומרת עדיין היא צריכה ליבם, נאמנת ומותרת להתיבם: אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא חליצה, דכי הימנה רבנן לאשה, גבי בעלה הימנה, משום דדייקא ומנסבה, אבל לאפוקי נפשה מיבם לא הימנה,

אומר, אין זו דרך מוציאתו מידי עברה, עד שיתן גט וכתבה לכל אחת ואחת. גול אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גול, כל אחד אומר אותי גול, מניח גולה ביניהן ומסתלק, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר, אין זו דרך מוציאתו מידי עברה, עד שישלם גולה לכל אחד ואחד: ה' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובנה עמהם, ובאה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני, נאמנת. מת בני ואחר כך מת בעלי, אינה נאמנת וחוששים לדבריה, וחולצת ולא מתיבמת: ט' ניתן לי בן במדינת הים, ואמרה מת בני ואחר כך מת בעלי, נאמנת. מת בעלי ואחר כך מת בני, אינה נאמנת.

are times when she dislikes the levir], but we do take note of her assertion and she [because of her own testimony] must therefore, perform *chalitzah* and may not contract levirate marriage. (10) [If a woman says;] I gained a brother-in-law [while I was] overseas [i.e., her mother-in-law was with them and gave birth to a son], and she also says; My husband died and afterwards, my

brother-in-law died, or My brother-in-law died and afterwards, my husband died [and therefore, there is no levirate bond so I am free to marry], she is believed [at the time of departure overseas, her status was one of not having a levirate bond]. If a woman and her husband and her brother-in-law went overseas, and she [upon returning home] said; My husband died and afterwards, my brother-in-law [died], or My brother-in-law [died] and afterwards my husband [died], she is not believed [in this case, at the time of departure overseas, her status was that of being subject to a levirate bond]; for a woman [although she is believed when she says my husband died] is not believed when she asserts, My brother-in-law is dead in order that she be permitted to remarry, nor [when she states that] her sister is dead, in order that she be permitted to enter his house [since while her sister was alive, he was forbidden to her]. A man also is not believed when he asserts; My brother is dead, so that he may contract levirate marriage with his [brother's] wife, nor [when he asserts that] his wife is dead, in order that he be permitted to marry her sister.

בנו עובדיה מברטנורא

משום דומינן דסגיא ליה: וחוששין לדבריה. דאפקא נפשה מיבם, וחולצת ולא מתיבמת: י ניתן לי יבם במדינת הים. שילדה חמותה במדינת הים, והיא הלכה בחזקת שאין לה יבם: מת בעלי ואח"כ מת יבמי וכו'. דתרווייהו קא שריא נפשה לשוק, נאמנת ומותרת לשוק בחזקתה הראשונה, שהפה שאטר הוא הפה שהתיר:

Gemara Yevamot, 121a

It was taught: Rabban Gamliel related; I was once travelling on board a ship when I observed a shipwreck and was sorely grieved for [the apparent loss of] a scholar who had been travelling on board that ship. And who was he? — Rabbi Akiva. When I subsequently landed, he came to me and sat down and discussed matters of *halachah*. My son, I asked him; Who rescued you? He answered me; The plank of a ship came my way, and at every wave that approached me I bent my head [thus avoiding its force]. Hence the Sages said that if wicked persons attack a

וחוששים לדבריה, וחולצת ולא מתיבמת: י ניתן לי יבם במדינת הים, אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי, יבמי ואחר כך בעלי, נאמנת. הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים, אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי, יבמי ואחר כך בעלי, אינה נאמנת. שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי, שתנשא. ולא מתה אחותי, שתכנס לביתו. ואין האיש נאמן לומר מת אחי, שייבם אשתו. ולא מתה אשתי, שישא אחותה:

גמרא יבמות דף קכ"א ע"א

תניא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא. וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נודמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי. מכאן אמרו חכמים אם

man, let him bend his head to them. At that hour, I exclaimed; How significant are the words of the Sages who ruled [that if a man fell into] water that has [a visible] end, [his wife] is permitted [to marry again since, had he survived, it would be noticed; but if into] water which has no [visible] end, she is forbidden. It was taught: Rabbi Akiva related; I was once travelling on board a ship when I observed a ship in distress, and was much grieved on account of the scholar who was on it. And who was it? — Rabbi Meir. When I subsequently landed in the province of Cappadocia, he came to me, sat down and discussed matters of *halachah*. My son, I said to him, who rescued you? — He answered me; One wave tossed me to another, and the other to yet another until [the sea] cast me onto dry land. At that hour, I exclaimed: How significant are the words of the Sages who ruled [that if a man fell into] water which has [a visible] end, his wife is permitted [to marry again; but if into] water which has no [visible] end, she is forbidden.

יבואו רשעים על אדם יענע לְהֵן ראשו. אַמְרַתִּי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף מתרת. מים שאין להם סוף אסורה. תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמתרפת ביים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר. כשעליתי למדינת קפוטקיא. בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו לחבירו עד שהקיאתי ליבשה. אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מתרת. מים שאין להם סוף אשתו אסורה:

זוהר בא דף מ' ע"ב

וישא העם את בצקו טרם יחמוז וגומר. פקודא בְּתֵר דא לספר בשבחה דיציאת מצרים דאיהו חיובא על בר נש לאשתעי בהאי שבחה לעלמין והכי אוקימנא כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בהדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חירו מפלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה. וקדשא בריד הוא חדי בההוא ספור. ביה שעתא בניש קדשא בריד הוא לכל פמלייא דיליה ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחה דילי דקא משתעו בני וחדאן בפוקגי כדין בלהו מתבגשין, ואתיין ומתחברן בהדיהו דישראל ושמעין ספורא דשבחה דקא חדאן בהדוה דפורקנא דמריהון כדין אתיין ואודן ליה לקדשא בריד הוא על כל אינון נסין וגבורין ואודן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא דחדאן בהדוה דפורקנא דמאריהון. כדין אתוספ ליה חילא וגבורתא לעילא. וישראל בההוא ספורא יהבי חילא למאריהון כמלכא דאתוספ חילא וגבורתא כד משבחין גבורתיה ואודן ליה ובלהון דחלין מקמיה ואסתלק יקריה על בלהו. ובגין כך אית לשבחה ולאשתעי בספור דא כמה דאתמר. כגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קדשא בריד הוא ולפרסומי ניסא בכל אינון נסין דעבר. ואי תימא אמאי איהו חובתא והא קדשא בריד הוא ידע כלל כל מה דהוה ויהוי לבתר דנא אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עבד ואיהו ידע. אלא ודאי אצטרוד בר נש לפרסומי ניסא ולאשתעי קמיה בכל מה דאיהו עבד. בגין דאינון מלין סלקין וכל פמלייא דלעילא מתבגשי וחמאן לון ואודאן בלהו לקדשא בריד הוא ואסתלק יקריה עליהו עילא ותתא: כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט חטאיו על כל מה דעבר. ואי תימא אמאי אצטרוד אלא מקטרנא קאים תדיר קמי קדשא בריד הוא בגין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא ולמתבע עליהו דינא. ובין דאקדים בר נש ומפרט חטאיו כל חד וחד לא אשאר פטרטא דפומא לההוא מקטרנא ולא יביל למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבתר משתעי ומקטרנא פלוני עבר כך ועל דא

אצטריך ליה לבר נש לאקדמא ולפרט המאוי. בין דמקטרגא חמי דא לית ליה פטרא דפומא עליה וכדין אתפרש מיניה מכל וכל. אי תב בתויבתא יאות ואי לאו הא מקטרגא אשתכח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין בעיט במאריה חובוי כך וכך. על דא יאות לאזדהרא בר נש בכך הני בגין דישתכח עבדא מהימנא קמי קדישא בריך הוא:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Anthologized

מלוקט

When a person takes to heart the sins of his youth, he should be terrified and tremble, for gazing at forbidden women causes those images to become fixed in his mind. The Accuser and the evil inclination bring them before his eyes continually, causing him to destroy his seed, which is a terrible sin. Do you not see? Eir and Onan were eight years old, sons of the righteous Yehudah, grandsons of our father Yaakov, peace be upon him, the choicest of the patriarchs. Yet they were cut off, even though they were from elevated souls. This was also one of the sins of the generation of the Flood. Any man with a heart must consider how many times he has come to that, as a result of improper thoughts. The evil inclination deceives him by trying to make him think that it happened involuntarily. But his words are wrong; he is

מני שים אדם על לב חטאות נעוריו יחדד האיש ולפת כי על ידי הסתבלות בעריות אותם הצורות נקבעו בדעתו והשטן ויצר הרע מביאם לנגד עיניו תמיד וזה גורם להשחית זרעו והוא עון פלילי הלא תראה ער ואונן שהיו בני שמונה שנים בני יהודה הצדיק נכדי יעקב אבינו עליו השלום בחיר שבאבות ונכרתו הגם שהיו נשמות עליונות. והוא עון דור המבול. והאדם אשר יש לו לב. יחשוב במה וכמה פעמים בא לידי כך על ידי הרהורים והיצר הרע מטעהו שהיה באונס. אבל אין בפיהו נכונה כי הוא פושע גמור כי על ידי הסתבלות בעריות בא לידי הרהור ועל ידי זה הרבה להשחית והרג את בניו וטמא חותמא דמלכא. וגברו רחמיו להאריך אפו אולי ישוב בתשובה ויתמרמר בודוי וחרטה ושב ורפא לו:

absolutely a sinner, for gazing at forbidden women led him to improper thoughts, and as a result of this, he further destroyed [seed, thus] killing his children, defiling the seal [of circumcision] of the King. But His mercies prevailed in being slow to anger; perhaps this person will return in repentance and will mourn bitterly in confession and regret, and will return and be healed.

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Forbidden Relations, 21

הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא

(1) Jewish women may not go out in public with their hair loose, regardless of whether or not they are married. A woman may not walk

א לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש ולא תלך אשה

in a public place with her son behind her — a decree lest someone grab her son, and she go after him in order to get him back, while the evil people who grabbed him, in fun, treat her immodestly. (2) It is forbidden to discharge semen in vain. Therefore, a man must not “thresh inside and winnow outside.” And a man may not marry a minor who is incapable of bearing children. Those who discharge semen by hand — not only are they violating a severe prohibition, but whoever does this is in a state of banishment. Regarding them it is said: “Your hands are full of blood;” (Isaiah 1:15) such a person is like one who commits murder.

בְּשׂוּק וּבִנְה אַחֲרֶיהָ גְזִירָה שְׁמָא יִתְפָּשׂוּ בְּנָה וְתִלֵּךְ אַחֲרָיו לְהַחְזִירוֹ וְיִתְעַלְלוּ בָּהּ הַרְשָׁעִים שֶׁתִּפְסוּהוּ דְרָךְ שְׁחֹק: ב אָסוּר לְהוֹצִיא שְׂכַבְת זָרַע לְבִטְלָה לְפִיכָר לֹא יִהְיֶה אָדָם דֵּשׁ מִבְּפָנִים וְזוֹרָה מִבְּחוּץ וְלֹא יִשָּׂא קֶטְנָה שְׂאִינָה רְאוּיָה לִילָד אֲבָל אִלּוּ שְׁמֹנְאָפִין בֶּיַד וּמוֹצִיאִין שְׂכַבְת זָרַע לֹא דִי לָהֶם שְׂאִסוּר גְּדוּל הוּא אֵלֶּא שְׁהַעוֹשָׂה זֶה בְּנִדְוֵי הוּא יוֹשֵׁב וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (ישעי' א') וְיָדֵיכֶם דָּמִים מְלֵאוּ וּכְאִלוּ הָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ:

BO FOR WEDNESDAY
TORAH

בא ליום רביעי
תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגדו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

טו ואוּחֵי פִרְעָה לְמִקְרֵי לְמוֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן וְאָמַר חֲבִית קָדְם יִי אֱלֹהֶיכוֹן וּלְכוּן: ז וְכַעַן שְׂבוּק כְּעַן לְחוּבֵי בְרַם זְמַנָּא הָדָא וְצִלוּ קָדְם יִי אֱלֹהֶיכוֹן וְיַעֲדֵי מַנִּי לְחוּד יֵת מוֹתָא הָדִין: יח וּנְפַק מִלּוֹת פִּרְעָה וְצִלֵי קָדְם יִי: יט וְהַפֵּךְ יִי רִוּחָא מִצְרַבָּא תְקִיף לְחִדָּא וְנִטְל יֵת גּוּבָא וּרְמַהֵי לְיִמָּא דְסוּף לֹא אֲשַׁתָּאֵר גּוּבָא חַד בְּכָל תַּחוּם

טו וַיִּמְהַר פִּרְעָה לְקָרֵא לְמוֹשֶׁה וְלֶאֱהֲרֹן וַיֹּאמֶר חֲטָאתִי לִידוֹהַ אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם: יז וְעַתָּה שָׂא נָא חֲטָאתִי אִךְ הַפְּעַם וְהַעֲתִירוּ לִידוֹהַ אֱלֹהֵיכֶם וַיִּסַּר מֵעָלַי רַק אֶת־הַמּוֹת הַזֶּה: יח וַיֵּצֵא מֵעַם פִּרְעָה וַיַּעֲתַר אֶל־יְדוֹהַ: יט וַיַּהֲפֹךְ יְדוֹהַ רוּחַ־יָם חֲזַק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאָרֶץ וַיִּתְקַעְהוּ יַמָּה

(16) Pharaoh hastily summoned Moshe and Aharon, and he said; I have sinned against The Lord your God, and against you. (17) And now please forgive my sin just this time, and entreat The Lord your God and let Him remove only this death from me. (18) So he [Moshe] left Pharaoh's presence and entreated the Lord. (19) The Lord reversed a very powerful west wind and it carried the locusts and thrust them into the Sea of Reeds. Not a single locust remained within all

RASHI

רש"י

(יט) רִוּחַ יָם. רִוּחַ מִצְרַבֵי: יַמָּה סוּף. אֹמְרַ אֲנִי שְׂיָם — [Literally, “a sea wind,” meaning] a west wind [because the western border of Israel is the Mediterranean Sea]. **The Sea of Reeds** — I maintain that part of the